

Aan de Raad

Zaaknummer 2023-007132

Raadsvoorstel: Toetsingskader locatie asielopvang

Voorstel

Landelijk wordt een beroep gedaan op alle regio's om bij te dragen aan de opvang van asielzoekers.

De burgemeesters van de 14 Twentse gemeenten hebben - vanuit hun verantwoordelijkheid voor de asielopvang - het commitment uitgesproken om de opgave waar Twente voor staat gezamenlijk in te vullen.

Van alle gemeenten wordt gevraagd om opvangplekken voor asielzoekers te realiseren. Op basis van landelijke cijfers is per regio en per gemeente een raming gemaakt van de lokale opgave. Voor de gemeente Hellendoorn is deze voorlopig geraamd op 123 plekken, waarbij de verwachting is dat dit aantal nog toe zal nemen.

Het college heeft op 21 februari besloten om in overleg te treden met het Centraal Orgaan opvang asielzoekers (COA) over mogelijkheden om op het grondgebied van de gemeente Hellendoorn een opvang voor asielzoekers te realiseren.

Uit afstemming met het COA is het volgende gebleken. Het COA stelt in beginsel een ondergrens van 150 plekken om goede faciliteiten te kunnen realiseren en om een locatie effectief te kunnen exploiteren. Omdat niet altijd sprake is van een volledige bezetting, wordt een capaciteit van 150-200 plekken als basis gehanteerd voor een kleine zelfstandig functionerende locatie.

Naast dit gegeven ziet het college nog een aanleiding om te kiezen voor een schaal van 150-200 plaatsen. Het Rijk heeft de verwachting uitgesproken dat de asielopgave nog zal toenemen. Om te waarborgen dat de locatie ook voldoet als de opgave verhoogd wordt, is een omvang van ten minste 150 plekken nodig.

In de raadsbijeenkomst van 24 januari jl. is kenbaar gemaakt dat het college een kaderstellend besluit wil vragen van de raad. Het college neemt de verantwoordelijkheid om een voornemen uit te spreken over welke vorm van opvang het meest passend wordt geacht. Vervolgens wordt een voorstel gedaan aan de raad, niet voor een concrete opvanglocatie, maar voor criteria waaraan een locatie zou moeten voldoen. De raad neemt dan een (kaderstellend) besluit door een toetsingskader vast te stellen. Vervolgens is het college aan zet om zich te oriënteren op potentiële locaties en een keuze te maken. Voordat dit besluit door het college genomen wordt, vindt afstemming plaats met omwonenden.

Bij het formuleren van criteria voor het toetsingskader heeft het college drie centrale uitgangspunten gehanteerd:

1. Regie nemen en houden op het proces en de locatie

Het college kiest er voor om zelf de regie te nemen en niet te wachten op dwang door een Spreidingswet die er wel of niet komt. De opgave is leidend en het regionaal uitgesproken commitment vormt de basis.

Ook bij de keuze voor een locatie speelt regie een belangrijke rol. Het college acht van belang om regie te houden op wat er met deze locatie (in de toekomst) gebeurt.

2. Passend bij de schaal van de gemeente Hellendoorn

Niet te groot, niet te klein. Inpasbaar. Naar draagkracht en in verhouding tot de omvang van de gemeente.

3. Geen verantwoordelijkheid voor de uitvoering

Een opvanglocatie structureel in eigen beheer nemen past niet bij de uitvoerende verantwoordelijkheid van een kleine gemeente en brengt inhoudelijke en financiële risico's met zich mee.

Aanleiding

Tijdens de Themabijeenkomst 'Nieuwkomers' van 24 januari jl. is de raad geïnformeerd over landelijke, regionale en lokale ontwikkelingen op het terrein van vluchtelingen, statushouders, arbeidsmigranten en asielzoekers. Tijdens deze raadsbijeenkomst is door de burgemeester aangekondigd dat er begin 2023 stappen volgen waarbij de raad in positie wordt gebracht om zich over de lokale asielopgave uit te spreken.

Dit vormt de aanleiding voor de stap die zich nu aandient: het voorleggen van een toetsingskader. Dit toetsingskader biedt de mogelijkheid om randvoorwaarden te stellen waaraan een locatie voor asielopvang in de gemeente Hellendoorn moet voldoen. Het college legt dit toetsingskader aan de raad voor en vraagt aan de raad om een kaderstellend besluit te nemen. Het college kiest voor deze route op grond van artikel 169, lid 4 van de Gemeentewet. In dit artikel is geregeld dat - bij ingrijpende besluiten - het college pas definitief een besluit neemt, nadat de raad zich over het onderwerp uit heeft kunnen spreken.

Doelstelling

Realisatie van de opgave m.b.t. het opvangen en huisvesten van asielzoekers.

Mogelijke oplossingen

Het besluit van het college om in overleg te treden met het COA over mogelijkheden voor opvang van asielzoekers is gebaseerd op de volgende afwegingen:

- De noodzaak en urgentie voor alle gemeenten om bij te dragen aan de opvang van asielzoekers wordt (h)erkend en geeft aanleiding om verantwoordelijkheid te (blijven) nemen.
- De asielopgave is leidend en niet de verplichtingen die voortvloeien uit een Spreidingswet die er wel of niet komt. Het principe van deze aangekondigde wet, namelijk dat iedere gemeente (naar rato) bijdraagt, wordt wel onderschreven. Ook als de Spreidingswet niet of later wordt ingevoerd blijft de opgave bestaan.
- Door te kiezen voor een opvang van 150 tot 200 plekken, wordt bereikt dat de gemeente voldoet aan de opgave voor de gemeente Hellendoorn en kan ook een (verwachte) verhoging van deze lokale opgave worden opgevangen.

Alternatieven:

- Geen asielzoekerscentrum vestigen kan betekenen dat de gemeente voor andere doelgroepen meer verantwoordelijkheid moet nemen om de gemeenten die wel asielzoekers op gaan vangen

te compenseren. Dat is ongunstig, zeker in het geval van Hellendoorn, aangezien de lokale huisvestingsopgave voor statushouders nu al lastig te realiseren blijkt.

- Een kleiner asielzoekerscentrum vestigen heeft grote nadelen. In de eerste plaats dat het COA niet in staat en bereid is een klein AZC te exploiteren. Door het COA is een ondergrens van 150 benoemd om goede faciliteiten te kunnen realiseren. In de tweede plaats het feit dat de capaciteit van het AZC niet meer toereikend is zodra de opgave verhoogd wordt.
- Een groter asielzoekerscentrum vestigen heeft grotere impact op de lokale samenleving. De verwachting bestaat dat dit minder kansrijk is dan een tussenvariant: niet grootschalig maar wel groot genoeg om beheerd te kunnen worden door het COA en te kunnen voldoen aan de (lokale) opgave.

Voorgestelde oplossing

Opvang realiseren voor 150-200 asielzoekers door op basis van een door de raad vastgesteld toetsingskader een locatie hiervoor te vinden die door het COA beheerd kan worden.

De bestaande crisismoodopvang voor 25 asielzoekers wordt beëindigd, naar verwachting per 1-1-2024.

Burger- en overheidsparticipatie

Verwachtingsmanagement is belangrijk bij participatie. Vooraf moet duidelijk zijn waarover inwoners kunnen meepraten, waar zij invloed op hebben en waar niet. Als deze kaders niet duidelijk zijn, werkt participatie averechts.

Het betrekken van inwoners is onderdeel van het te doorlopen proces. Initiatieven vanuit inwoners kunnen bijdragen aan de wijze waarop invulling wordt gegeven aan opvang. Een voorbeeld hiervan is de betrokkenheid van vrijwilligers bij activiteiten voor asielzoekers. Op welke wijze invulling kan worden gegeven aan de mogelijkheid om ook vanuit inwoners te participeren in dit proces, wordt nader verkend zodra er zicht komt op een concrete optie voor lokale asielopvang.

Communicatie

De opvang van asielzoekers is een onderwerp waar niet iedereen hetzelfde over denkt. Verschillen in zowel politiek als maatschappelijk draagvlak zijn een gegeven. Dat gegeven erkennen, is noodzakelijk om verbinding te blijven houden. Er ligt een verantwoordelijkheid om inwoners zorgvuldig te informeren en zo mee te nemen in het proces dat doorlopen wordt om de lokale asielopgave te realiseren. Te vroeg communiceren kan ongepast zijn omdat onnodig discussie ontstaat over opties die vervolgens helemaal niet aan de orde blijken. Bijvoorbeeld omdat ze juridisch of technisch niet kunnen. Te laat communiceren is per definitie ongepast. Het belang van een uitgebalanceerde communicatielijijn is evident.

De communicatie met inwoners vindt gefaseerd plaats. In februari is openbaar gemaakt dat het college in gesprek gaat met het COA over asielopvang. In een volgende fase communiceert de gemeente dat het college op zoek gaat naar locaties en daarbij oog heeft voor randvoorwaarden waar een locatie aan moet voldoen. In een latere fase - als er zicht is op een beoogde locatie - volgt communicatie met omwonenden.

In samenwerking met het COA wordt invulling gegeven aan een communicatieplan.

Effecten meten

Door criteria te formuleren en deze vast te leggen in een toetsingskader wordt expliciet gemaakt waar een opvanglocatie aan moet voldoen om passend te zijn voor de Hellendoornse context.

Zowel bij het maken van de keuze voor een locatie als het daarna volgen van de realisatie blijft het college gefocust op de effecten en het te bereiken doel: naar verhouding bijdragen aan asielopvang.

Voor rapportage over voortgang en resultaten zal gebruik worden gemaakt van de reguliere rapportages die de raad ontvangt in het kader van de jaarcyclus.

Planning

De beoogde planning is er op gericht om voor het zomerreces een besluit te nemen over de locatie.

Mei: beraadslaging en besluitvorming in de raad.

Juni: locatie-verkenning, informeren raad en (vervolg van) communicatie met inwoners.

Bijlage

Toetsingskader locatie asielopvang d.d. 28-3-2023, zoals voorgesteld door het college en aangeboden aan de raad voor besluitvorming.

Nijverdal, 28 maart 2023

Burgemeester en Wethouders van Hellendoorn,

De plv. secretaris,

de burgemeester,

mr. A.M. Ouwehand

J.J. Eijbersen, MBA

Advies commissie(s):